

HEMBYGGEN

organ för
Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur

Red. och ansv. utgivare
Ernst Granhammar,
Red.-adr. Stockholm 50
Redaktionskommitté
Arkiv. E. L. son Rudstam,
Dan Danielsson, m. fl.

Årg. 4

Nr 9

1924

HEMBYGDEN SÖJEN FÖRR OCH NU

AV E. G-R

Många ungdomar på landsbygden söka sig till de större samhällena blott för att erhålla bättre tillfällen till nöjen och förströelser. De upplysagatorna, biografskyltarne med sina granna ljusreflexer, konditorier och restauranter, och allt övrigt i nöjes- och förströelseväg, som de större samhällena ha att bjuda, äro kraftiga dragmedel på bygdens längtande ungdom.

Givet är, att alla människor ha behov av nöje och förströelse. Samhällenas såväl som bygdens ungdom har efter arbetsdagens eller veckans slut ett oförbrukat kraftöverskott, som vill taga sig uttryck på något sätt, och då måste det beredas möjligheter för ungdomen att få den tillfredsställelse därvidlag, som den tarvar. Men nöjeslivet måste organiseras på ett sådant sätt, att denna oförbrukade kraft och denna längtan ej taga sig missriktade uttryck. Ha vi icke sett, hur den senaste tidens frireligiösa predikanter vunnit mark för sina läror, och hur spiritismens och andesuckeriets farliga mara funnit ypperlig jordmån just hos den mest ödsliga bygdens folk, där längtan är som störst, och det första bästa omfattas med en brinnande lidelse. Se på Norrlands folk; folket från de stora myrarne och skogarne, hur det omfattat den nya pingströrelsen. Se på folket i de ödligaste smäländska bygderna, hur det omfattat denna rörelse med en lidelse, som tagit sig uttryck i vansinne hos mången. Och detta blott därför att det bjudits dem ett felaktigt mål för deras instängda längtan.

Icke många förstå denna längtan, som ligger på hjärtebottnen hos bygdens ensamma folk. Man får ej förvåna sig över dem utan i stället försöka sätta sig in i deras liv och tankar. Mången säger, att man förr i världen icke visste av några längtans griller, utan att man arbetade, sov och åt. Nöjena voro ej av nutidens slag utan helt annorlunda, och folket var belåtet. Och det är just här, som man får förklaringen på såväl den gamla tidens tillfredsställande nöjesliv, som på senare tiders nöjesfattigdom och tråkighet.

Då man själv är uppvuxen på landet, har man

nog mer än en gång känt ensamhetens trånad under de långa höst- och vinterkvällarna. Hur begärligt har man ej slukat all den skräplitteratur, som i allmänhet banar sig väg till de enkla tjällen i ödebygden; hur ha ej de smutsiga kortlapparne nötts kväll efter kväll i drängstugan vid ljuset av en bit stearinljus eller en liten osande lampa. Missionshusen ha fyllts till sista plats av äldre och yngre, som blott infunnit sig för att få litet omväxling i vardagssläpets enahanda grå. Flickorna ha låtit frälsa sig för att få komma med i en rörelse, som förströdde dem. Guitarren och zions sånger ha fått god marknad å den sidan, snus, brännvin, kortlappar och handklavér å den andra sidan. Hemslöjden har dött; ingen täljer numera en vacker sked eller ett grannt knivskaft längre. Ingen väver tyg eller band; ingen syr brokiga blommor på bygdedräkten eller knäpar till lascerade orneringar på älgskinnbyxor. Tjugufemöresböcker, smutsiga och flottiga efter all vandring vid utlålandet, äro i många fall de långa vinterkvällarnes enda förströelse. Vad skall man göra? Ej att undra på, att flickorna söka sig till staden; bonddöttrar med förmögna hem bliva jungfrur och fabriksflickor. Bondsöner från pampiga gårdar ha tagit platser som gardister, spårvagnskonduktörer eller som åkardrängar, blott för att komma bort från tråkigheten, och de som *måste* stanna kvar i bygden, tråna och sucka i längtan efter förströelse. Cyklar köpas, och samlingsplatser äro stationsperrongerna på lördags- och söndagskvällar, där ett tåg är största sevärdheten, och utgör hälsningen från det pulserande livet i den stora världen. Helgdagsseder och årshögtidsfester, som förr voro så många, äro glömda och förgätna. Inga valborgsmäsoeldar brinna mera den sista april, ingen lövar källan trefaldighetsnatten, allt har blivit grått vardagsliv, och glädjen är bannlyst i by och bygd. Det är industrialismens tid, den har tagit bort handaslöjden, hemmafliten och hemtrevnaden. Den har i stället fört in bekvämlighetsbegär och njutningslystnad. Den har tagit bort välmågan och förnöjsamheten, bönderna och deras familjer

leka herrskap, gamla möbler och dräkter brännas och kastas bort, konfektionskläder och fabriksmöbler köpas i stället, och det ståtliga ordet bonde har blivit skällsord.

Hembygdskänslan som förr stärktes och rotfäste sig, genom att familjens medlemmar stannade kvar i bygden och på så sätt bildade en släktskaps- och intim umgängeskrets, den är borta, och byars och granngårdars innebyggare leva i flesta fall i spända förhållanden med varandra, dels därför att ingen släktskap finnes, dels ock därför att gårdarna allt emellanåt byta ägare, vilka knappast hinna bekanta sig med granngårdarnas folk, förr än gården åter jobbas bort, dels ock därför att det är en stor tävlan mellan gårdarna, vilken som skall kunna visa upp det mest herrskapsliknande möblemanget i helgdagsrummen. Förr tävlades mellan svärfar och måg eller mellan far och söner, vilka som kunde visa upp de piggaste och vackraste hästarna, de vackraste korna eller finaste selarna, och en ståtlig bonde med en vacker dotter eller en stilig son var också något att komma med. En präktig väv till handdukar och lakan eller en tjock gulvit vadmalsväv, efter ull av gårdens får, var väl bondmorans stolthet. Kunde man se något vackrare än far och son, mor och dotter, komma i sina prydliga socknedräkter till kyrkan en vacker sommarsöndag, far med sin kyrkkäpp och mor med sitt "åklä" på armen och i handen en psalmbok med sammetspärmar och silverkors? Den som sett detta ber Gud bevara sig för nutida kostymer på bygdens folk.

Nu tävlas om bilar och bilmärken, familjens alla medlemmar känna bättre igen franska, tyska och amerikanska bilmärken än sina egna hästar och kor, vilka vid sidan om bilen ha en mycket underordnad betydelse. Där brokiga väggbonader och vepor prunkat i sina förnäma mönster,

där vägg- och takmålningar, vittnande om individuell konstskicklighet och smak och vackra, tunga, hemgjorda, konstnärligt snidade möbler pryddes väggarna — där finnes nu tapeter à 15 öre rullen, trådgardiner från Norrköping och möbler från Örebro pinnstolsfabrik. Det är den moderna tidens bondhem, denna tid som gjorde sitt intåg med maskinindustrien på adertonhundralets sista fyra decennier. Den moderna tiden med sin s. k. utveckling, vad har den utvecklat, och hur skall en eftervärld — en gång vaken — döma den?

Med början av sista decenniet har dock märkts ett omslag, särskilt bland den unga bygdebefolkningen. De duktiga män, som stått bygdefolket och arbetareungdomen nära, ha på jämförelsevis kort tid banat väg fram till förståelsen för hem och hembygd. Arkitekter ha uppgjort ritningar till trevliga hem på landet, såväl för jordbrukare, som för fiskare och hantverkare. Män, med förståelse för livsfrågan att få kärnfrisk ungdom kvar på landet, ha på alla sätt försökt att motarbeta den mycket omtalade tråkigheten och enformigheten, som varit bland de största orsakerna till att hembygden försummats för förströelsernas lockelser.

Se på Jordbrukare-Ungdomens Förbund, vad det uträttat under den korta tid det existerat! Hur det har bjudit ut förströelse i form av nytta och nöje. Se på Svenska Ungdomsringens arbete, som blott på trenne år lyckats skapa ett helt riksförbund, och som nu utökat sin verksamhet till flera grenar av kulturell nöjeskultur! Det är bygdeungdomen själv, som vaknat, och som börjat inse, vad livet har att bjuda på av glädje och av bestående värde i vars och ens hemort, i by eller bygd. En ny tid randas, byggd på gammal säker grund. Ungdomens och glädjens, hembygdens och fosterlandets ljusa nya tid.

TILL MEDLEMMARNA!

Glöm inte av att verka för att nya medlemmar ingå i förbundet!

Skaffa snarast nya prenumeranter på tidningen!

Inbetala årsavgiften i stadgad tid!

Kassaförvaltaren.

Motiv från Sörmland.

LITET OM SÖRMLAND OCH SPELMAN JANSSON I HAMMARTORPET

Sörmland är ett fagert land. Går du en vacker sommardag, då himlen är blå och tusende solknippen flöda ut över land och vatten, framåt en landsväg i detta landskap, då måste du vara glad över tillvaron och tillfreds med livet, ty handen på hjärtat och bekänn: Det är vackert! Kanske omsluter granskog vägen där du just nu går, men det varar inte länge, ty snart kommer lövskogen och avlöser, och lövskogen i sin tur öppnar snart famnen för slätten med klövervallar och sädesfält. Så kommer där åter några björkar med gyllene hängen och sedan ligger där en liten insjö med vågor, som glittra i solskenet. Och så vidare i oändlighet, ty vart du går i Sörmland så växla grandungar och björkhagar med insjöar och åkerlappar. Folket som bor där äro också glada och ljusa naturer och vad skulle de väl eljest vara när deras vagga stått i ett sådant landskap.

Där finns ett litet ställe som heter Hammartorpet och ligger blott ett litet stycke från den månghundraåriga Skottvangs järngruva. Det är egentligen boställe för

gruvans förman, fast gamle spelmannen Karl Jansson, som bodde där då jag var där nere 1917, ej längre tjänstgjorde som förman på grund av sin höga ålder, men väl stod och arbetade hela dagen lång i gruvans smedja. Någon gång, innan jag reste ned, hade min mor sagt till mig att "Karl Jansson är en riktig spelman det" och därför beslöt jag försöka få höra honom. Han var den ende fiolspelmanen i trakten, den ende som spelade gammaldags musik.

Vi gingo ett par stycken, en kväll, till Hammartorpet och funno gubben Jansson i färd med att laga taket på ladugården, men då han hörde att det var en släkting från Stockholm, som kom på besök, så måste han ned och hälsa och sedan in i stugan till gumman för att få kaffe i ordning. Under en säng låg fiolen i sin låda och så snart kaffet var drucket, så bad jag om litet musik. Först ursäktade han sig med att han så sällan spelade numer, så det började gå litet trögt. Han var nära sjuttio år nu och fingrarna hade börjat styvna under

det hårda arbetet i smedjan. Men i unga år hade det varit annorlunda. På varenda dans hade han varit med och på alla traktens bröllop, men med tiden hade han dels börjat anse det vara strävsamt att jämt och samt stå och inandas allt damm som de dansandes fötter upp-
virvlade och dels hade konkurrensen från dragspelen blivit svår och så slutade han upp.

Men nu sutto vi där ute på gubbens förstu'kvist i den stilla sommarkvällen och lyssnade till hans spel. Det var en betagande vacker julikväll, då solen just var i färd med att försvinna och en lätt skymning höll på att breda sig över landskapet i norr. Allt var så tyst och stilla, blott fioltonerna silade ut från förstu'kvisten, än i smekande valser och än i hurtiga, sprittande polskor.

"De ä allt musik de där" sade en ung gruvkarl bredvid mig och vi instämde alla, ty vi förstodo så väl de enkla orden i det ögonblicket. Och gubben Jansson plirade med ögonen helt belåtet.

Ja, nu är inte spelman Jansson kvar längre nere i Sörmland, utan han har med gumman och fiolen flyttat till en norrländsk kuststad. Men när han en gång dör, så skall felan hans vandra tillbaka till Sörmlands fagra nejder, ty så har han bestämt. En ung släkting skall ha den. Men den släktingen, inte spelar han fiol inte. — Nej, men dragspel. Så går det. Fiolen får vila för

Vackra oxar och välskötta gården. E. Andersson, Baggetorp, Abbotnäs, Floda socken, Södermanland.

dragspelet och dragspelet för grammfonen och denna i sin tur för radion. Men nog finns det väl så många ungdomar med håg för felan, att det skulle räcka till att förhjälpa den tillbaka till sin gamla plats, ty fiolen — är den inte ändå bäst?
R. Wallman.

G A M M E L M O R A S Ö N S K E N

"Fall bare Gud ville ta hän mä!" va den ende önsken 'o hadde, gammelmora. Men när en ä i sett åttitenijende år å dä usslie lille en ä guför te ut-
rätte mä di darrete näva, sôm rematesta ha kroki å vridd te mä onne knoker te knoger, stanner ve te vise matsmula väjen te mun har en bare e önsken, å den önskninga ä utå rätte sôrta, för den sôm önsker sôm gammelmora kan vare säker på te få si önsken öppfyllder, fall dä mä ska dröje e ti.

Å nog geck dä bå många å länge dage förrens gammelmora feck bu att hännises önsketi va gångeter. Å flere vänner va 'o allt näranpå lik-
sôm lite tvilsammer på fall Gud va gor imot na, för nog så' dä ut sôm 'an ämne te neka na den siste böna 'o hadde.

Gammelmora to' et tag unner näsa mä baksia å näven, å dröppen sôm hängde där te dä måste lämde en våter fläck ätter sä mälla di båge blåeste ådrera nere ve långfingerrota.

Jula va över, å gammelmora satt på sin tres-
bente stol mä ryggtavla vänder mot köksboart. 'O titte ött döra, å dä va någe i öga på na

sôm sa att 'o vänte på långvägafrämnet. Dä va inte förste gången 'o satt så där å vänte. Men i da va dä sôm dä vatt någe mer än bare väntet på hännises siste önskeda sôm hadde satt sä så ljust i öga på gammelmora.

Ätter vanlihetta hadde gammelmora hatt jul-
bisök å småfölket — dä kunne 'o grannt si i tenfatet 'o staldt ute på logölvat. Fall dä nu va bare glömska häller räsla för småfölket — för dä ä säkrest te lätte di där osynlingra vare tefress mä di ä framme — va dä nu va, så hadde gam-
melmora vänte så många dage mä te si ätter fall tōmta hällde tegoe, s'att när 'o kom sä för mä te gå in på logölvat annre vänner hitte 'o varsken tenfat häller slev. Sännt hadde inte hänt gam-
melmora sän den da 'o mindes, unnatajnes en vins-
ter för så längeti sän att 'o rakt inte va stånn te säje hur gammal 'o va, å 'o mindes'et nog inte å sä själver, för dä va hännises far sôm hadde tald om'et för na när 'o va så pass gammal s'att 'o fersto' sä på va sännt där hadde te bityde. För varsel va dä.

Gammelmora hadde hatt e faster sôm va så

gammel inna 'o vart dör s'att dä fattes bare fyre år te hunnre. Å den fastra hadde vatt ute för ackerat däsamme sôm nu gammelmora själver hadde fått si. Å dä va den jula 'o vart nittitisäx, för 'o va födder på anndan. S'att nog va dä visst å sant att gammelmora skulle få himbu va dä lé. Å dä va inte bare dä där mä tenfatet, sôm di osynlie väsa tajji mä sä, sôm gjorde na fer-visseter om att Gud va gor imot na, å 'o hadde bedd'en om ferlåtelse mer än i vänne för dä att 'o gitt'en skulla, när sôm dä nu bare va hännises otolie kröpp som gjorde na tvilsammer.

Dä andre sôm sajd na va 'o lunge hadde fått vete å sôm 'o nu bare satt å vänte på va e på hälsning 'o hadde ferleden kvälle, när 'o tajji

fram gamle postilla å sôm bäst hållde på mä te läse den predikninga Joan, gubben hänses, jämt hålli för den lickerste i hele boka. Nog hadde Joan hälsi på hustra si säna den tia 'an geck å sto' härnere på jola, men så liffslevnes sôm när 'o satt mä postilla ve selverstaken, den där rare fästmansgåva, sôm 'o för höjtiliheta stalld fram te di store vite julljusa, hadde 'an allri latt märke si närvarelse.

Å nu satt gammelmora på sin trebente stol å vänte, övertygeter om att hännises önsken, den siste å störste önsken 'o hadde, skulle ble öpp-fyllder. 'O satt där å vänte på dôn mä hännra knäffte i bön. Å sola lyste på gammelmora bå inna å säna 'o lämni jola.

F R Å N B Y G D O C H B Y

I "Östergötland", av A. Ridderstad finnes följande för folkdansare rätt intressanta meddelanden.

"Följande rim funnos upptecknade i Finspångs gamla s. k. länssal.

I Skedevi är lustig bygd
manfolken hava den odygd:
Hattarna ha de mycket höga
men med skatter äro nog tröga
Lo, älg, rå hjort, varg och hara
Dem de icke få, dem låta de fara.

.... karlarna bruka grå eller ljusblå långa rockar med häkter. Kvinnornas huvudbonad är ett s. k. huckle (huvudkläde) av fin, mycket stärkt sockerduk, svept om huvudet i vissa veck och så sammanbundet med en enda knut i nacken, att av dess utbredda snibbar den ena vetter uppåt och den andra nedåt högra axeln, tätt förbi örat. Till deras övriga klädnad höra: korta randiga kjolar, röda strumpor och svarta skor med höga klackar.

.... Den gamla Vångadräkten, den längst fram i tiden begagnade folkdräkten i Östergötland, bestod av svart jacka eller vintertiden långrock, svarta knäbyxor, vita yllestrumpor samt skaftstövlar, dock icke högre skaft än att strumporna delvis syntes, glada (ett slags luden mössa) eller svart filthatt, varjämte till söndagsdräkten hörde förskinnnet, överst med olikfärgade, pryddande skinnbeläggningar. Piskan liksom den korta to-

bakspipan av metall medföljde gärna. En dylik Vångadräkt, använd på 1870-talet av en brudgum vid hans bröllop, tillhör nu Östergötlands museum. Tidigare användes för karlarna holkbyxor, trindmössa, långtröja och hög hatt och för kvinnorna korta kjolar och röda strumpor m. m.

Invånarna säges vara hitflyttade från Dalarna, vilket ännu skall framgå av folktypen, lynnet, seder och bruk. Enligt sägen hitflyttade de efter digerdöden.

H. St—n.

E N Ö S T G Ö T A V I S A

Ack Östra Götaland och Finspångs län

Ack du är en krona för andra

Inom dina gränser bo redliga män

Vem vågar sig mot dig att klandra

Du Risinge socken med frihet och dygd

Ack, du är min hemort och fädernebygd,

Där jag hit till världen är födder.

Så börjar en gammal visa från 1600-talet, författad av Anders Ölin från Ölsta i Risinge socken, Östergötland.

Det var orden och musiken till densamma som enl. A. Fryxells egen utsago gav anledning till hans: "Ack Värmeland du sköna, du härliga land," som sålunda är en sång, som såväl med ord som toner tillhör Östergötland (se därom vidare S. Erixon: En bortglömd Östgötavisa i meddelanden från Östergötlands Fornminnes- och Museiförening 1913—14).

H. St—n.

EN BESYNNERLIG BRÖLLOPSVISA

I en gammal tidning från 1862 har jag funnit följande kuriösa bröllopsvisa med åtföljande anmärkningar. I Östra Skrukeby kyrka i Östergötland hölls 1659 ett bröllop, där såväl brud som brudgum och alla de närvarande gästerna hade namn av djur. Det var herr Mats Ulv, som gifte sig med Erik Geets och Märta Bocks dotter Maria. Bröllopet firades på Erik Geets gård Näs, vackert belägen på en höjd vid sjöarna Noen och Valen i Adelövs socken av Norra Vedbo härad.

Med anledning härav diktades följande visa, som sätter läsaren i tillfälle att göra sig ett begrepp om den tidens sätt att poetiskt uttrycka sig.

"En Ulv mände sig omtänka,
Hur han kund' få en Get med lämpa
Han gav Henne ock mång söta or,
Att Hon mänd' komma uti Hans klor.

Hon rådslog med Getter och Bockar tillika
Om Ulven henne icke ville besvika
Så skull hon våga med honom ett spel
Och mente, därhos ej skull' finnas fel.

Uti sådant skick och gott behag
Sig vågade Geten; det tog väl lag,
Bocken, Ulven med Geten mötter
När han det såg, stod han på två fötter.

Och fröjdade sig av hjärta och sinn
Att han nu fick en sådan killing
De fogades samman uti ett slikt bann,
Att Geten skulle sova i Ulvens famn.

Nu Ulven han tjuter och Geten hon bräker
Man fruktar dock ej att han henne uppäter,
Ty de givt' sig i ställbrödra lag
Ä det skulle vara till dommedag.

En Räv var marskalk i denna akt
En Uggla klädde bruden i största prakt
Gamle Geten han var ung Getens talman
Och en Bröms förrider för allom them.

The Drakar så små som store
Så ock i thet kalaset vore
the Orrar i allt som fullande dus
Nu hördes där kuttra till dager ljus.

Gamle Baggen var ock buden thit
Så ock the Grisar med största flit
Men av förhinder nu ej kund' komma
Dock önska the unga all lycka och fromma.

Flera voro ock bjudna till gäster
adelsmän, bönder och många präster
En Björn vigde båda tillsamman
som skedde med mycken gamman.

Mer härom icke sägas kan
än att Ulven är Getens man
vad avföda som theraf bliva vill,
thet säger väl 40 veckor till.

Som thetta är sant och ingen dikt
Så borde thet skrivas med runeskrift.

Anm. till "Bröllopsvisan".

Axel Räf var marskalk, Bengt Bock var brudens morbror, gift med Anna Uggla. Bengt Bagge var landshövding i Jönköping. Måns Drake, Torkel Gris, Jonas Orre. Fröken Märta Uggla var brudsäta(?). Björn Germundsson pastor i Adelöv, förridaren var Broms Gyllenmört och spelmanen hette Jöns Svala.

H. Str—n.

S Ä G N E R F R Å N N E R I K E

Hur Askers kyrka kom till.

Första stenen till Askers kyrkbygge lär ha kommit från Sägaberget, dragen av två jämnstora likafärgade oxar, tvillingstutar, med Ysätters Kajsa som kusk. Sägnen förmäler att farten var

god, då Kajsa satt på vänstra sidan av åket för att balansera i den tvära kröken i närheten av kyrkan. På samma ställe, där stenen drogs in, anlades vägen till kyrkan.

På den kalkhaltiga berggrunden på Askersbac-

ken har förr i tiden varit en ypperlig lövskogs-
växt, och än i dag finnas uråldriga askerträd.
Därav tros namnet Asker ha kommit.

(Per Tybell.)

Kolningen på Henningsmossen.

Dä va när ja tjänte vi Arvitorp, ja hadde de-
ras pojke mä mej. Vi låg på Henningsmäse å
kola på natta. Räss som vi låg, knacka dä tre
slag på dörra. Vi trodde dä va Bystakvarns
dränga, som kom för te skrämma oss. Så ja sa
te pojken, att vi bryr oss inte någe um dä där,
dä ä Bystakvarnspöjka'. Så knacka dä för andra
gången, me vi brydde oss inte umme. Men tredje
gången kastas dörra in i köja likväl, å vi ut, men
dä brann mila. Vi va tvungna te ut å täcka,
men inga mänska syntes te.

(A. P. M., Brevens bruk.)

Gubben som var kär i skogaråa.

Dä va en gång en gubbe, som höll säj väl mä
skogaråa. Dä tyckte inte gumma hans um, utan
fundera på hur ho skulle bära säj åt för te få
gubben hemma hos säj om kvälla. Då fundera
ho ut att ho skulle gå ut i skogen å fråga skoga-
råa. Å så skrek ho: "Va ska ja göra mä en stut,
som ej vill gå hem um kvälla". Hon menade
gubben sin, som ej gick hem utan stannade kvar
hos skogaråa. Och skogaråa svarade "Tibast,
vittelök å vännerot" (vandelrot). Sedan gum-
man kokat ihop detta åt gubben och fått honom
att ta in dä, blev han hemma. När inte gubben
kom åter till skogaråa, sprang ho kring huse för

var kväll å skrek: "Tibast, vittelök å vännerot,
hin ta' mej, som ga dej bot."

(A. L., Breven.)

En sägen om Rövarberget.

Vid allmänna landsvägen till Karlskoga ligger
det så mycket omtalade Rövareberget. Sägen
förmäler att rövare haft sitt tillhåll där under
forna tider. Så hände det sig att en piga för-
svann i trakten av Klunkhyttan, och man visste
ej ett spår vart hon tagit vägen. Men så en dag
kom hon fram till bygden för att hämta säng-
halm åt rövarena. Man sporde henne förstås var
hon höll till, men det var hon förbjuden att om-
tala påstod hon. Men om de ville följa efter
henne, så skulle hon släppa ett halmstrå här och
där.

Man budade upp ett dussin handfasta karlar
dagen därpå och följde så hennes spår, vilka myc-
ket riktigt ledde till Rövareberget. — Pigan satt
just och löskade hövdingen uppe på berget, och
när hon hörde karlarna komma stack hon kni-
ven i honom och knuffade ner honom i sjön.
Därpå skyndade sig karlarna fram och rullade en
stor sten för ingången till berget, så att rövarena
blevo kvar därinne, och där äro de nog än i dag.

(K. P.)

*

Ovanstående sägner äro hämtade ur en sam-
ling folkminnen, som hopbragts av Nerikes-Tid-
ningen genom en för ett par år sedan på nämnda
folkminneskommittés initiativ anordnad pristäv-
lan.

E. S. Lundh.

FRÅN VÄRMLANDSDISTRIKTET

VÄRMLÄNSKA UNGDOMSRINGEN FÖR BYGDEKULTUR. HUR DEN ARBETAR, DESS MÅL OCH MEDEL

I ett föregående nummer av denna tidskrift hade sig-
naturen nöjet att få orda något om de värmländska soc-
kendrakterna. Dessa hade, liksom folkmusiken och folk-
danserna, strängt taget icke hunnit att dödas av det
förkättrade "åttioalet" som eljest har mycket på sitt
samvete. När därför Värmlands hemslöjd på sin tid
tog sig an våra vackra folkdräkter med dess säregna
och rika utrustning i smycken och dräkt detaljer ägde
man åtskilligt av original att gå efter. Således äga vi

nu icke mindre än sju sockendrakter, fullt färdiga, samt
en del på papperet.

Samma har förhållandet varit med musiken och de
gamles originella danser. Och vad den förra beträffar
kan ett värdefullt tillskott antecknas, nämligen något
över hundra låtar från Värmlands finsocknar, fullkom-
ligt unika i sitt slag. Pionjärerna inom det rika arbets-
fältet var i förstone, som nämnts, Värmlands hemslöjd
och en och annan upptecknare. På sista tiden har en

Värmländska folkdansare och spelmän samlade till stämma.

ungdomsskara med namnet "Värmländska ungdomsringen för bygdekultur" tagit som sin uppgift att skydda och bevara dessa rester av en gången tids skatter, och då det kanske kan roa våra kamrater runt Sveriges land, vill signaturen berätta hur denna sammanslutning arbetar.

Efter den stora insats, som värmländska folkdansare gjorde i Fornminnesföreningens höstfest i september förra året beslöt de olika lagen att försöka genom en centralstyrelse och fast organisation mera målmedvetet föra sina idéer fram. Denna organisation av de olika lagen antog då namnet "Värmländska ungdomsringen för bygdekultur" och upptog alla de folkdansare landskapet ägde jämte några hembygdsföreningar. Idén visade sig god och en enig god sammanhållning har hela tiden varit rådande. Påskdagarna detta år anordnades en instruktionskurs för lagledare och avhölls i Karlstad under synnerligen god stämning och med entusiasm omfattad av alla. Deltagarna, utom en del utomstående, voro 47, vilket var över förväntan. En hel del nya danser inövades, dräkter demonstrerades, detaljer visades och för övrigt musicerades och diskuterades i dagarna tre.

Bland de mera intressanta beslut var ett om årligen återkommande tvenne "folkdansstämmor", en vintertiden och en under sommaren. Den första stämman förledes till Sunne och avhölls pingsthelgen detta år. Under pingstafton samlades från när och fjärran glada och brokiga dansare och spelmän från alla delar av

landskapet till ett antal av över 150. Var och en reste på egen bekostnad, matsäck medhades och för logi ansvarade signaturen. Det var första gången på många decennier som Fryksdalens befolkning skådat så mycket av livsglädje, musik och vackra dräkter som denna pingsthelg. Samlingsdagens kväll var uppvisning i Folkets hus' stora sal, vilken var till trängsel fylld av köpingens och landsbygdens folk. Danserna gingo med liv och lust, Jössehärslaget förvånade med att ställa upp ett helt lag i jössehärspolskan och Bragegillet (Kristinehamn) spänstiga pojkar dansade hallingen så att publiken "drog öronen åt sig". Genom fröken Tyra Freding överlämnades från värmländska kvinnor och män en ståtlig svensk sidenfana att föras i "Ringens" tät vid fortsatt gagnarik verksamhet.

Pingstdagen besöktes gudstjänsten i Sunne kyrka, ett enastående vackert inslag i det underbara pingstvädret och på eftermiddagen ägnades Mårbacka ett besök. Till doktor Lagerlöf, som firade helgen i Falun, avsändes ett telegram, varpå hon senare på dagen svarade i ett längre telegram och tackade för den tilltänkta hyllningen. Från Mårbacka ställdes färden till Sagans "Borg", där sång och låtar tonade utöver "Lövens långa sjö" i sommarkvällen. Annandag pingst besöktes Rottneros-Ekeby, där en hel del långväga resenärer mött upp, bl. a. en amerikansk vetenskaplig expedition, som filmade dansarna. Här dansades i den sekelgamla parken och Fryksdalens kulturhistoria skisserades upp av Ringens ordförande. Efter återkomsten till Sunne intogs gemen-

sam middag, matsäckarna voro nu länsade och som avslutning dansades på torget inför väldiga folkskaror efter ett timplågt program och till musik av ett dussin spelemän med äkta spelemänsglädje.

Inträdesavgifterna från första uppvisningen delades omedelbart upp och gavs till de dansare, vilka behövde reshjälp. Meningen med stämmorna äro, mena vi, först och främst propaganda. Vi ungdomar ha verkligen råd att ge detta av dans, musik och färgglädje åt vår fattiga tid. Vi ha råd att komma tillsammans och träffa natur och kamrater i samma färgglada dräkter, vi ha råd att slå oss lösa några gånger om året och hålla fest och helg, först därför att vi äro unga och sedan därför att vi ha så mycket att ge bara vi försöka att ge.

På så sätt skapa vi helg omkring oss — på torget — i kyrkan — i herrgårdsparken. Vardagarna arbetas. Och vi äro många i arbete.

Jössehäringarna ha gjort ett gott dagsverke. Många gillesdanser ha upptecknats och mycket av värde har räddats undan. I stiftsstadens finnes nu nära 200 folkdansare, nya lag bildas och dräkter vävas och sys. Nästa sommarstämma bör ha minst 300 deltagare, den bör inte endast — den skall ha.

Det är bara en sak som vi äro ledsna över: vi räcka

inte till överallt. Vi äga icke nog många instruktörer och vi kunna icke vara med överallt där vi behövas. Landskapet är stort och värmäländsk ungdom är talrik. I nästan varje samhälle skulle en lagledare finnas, dit syfta vi, men vägen är ännu lång dit. Den 15-mila Elfdalen vill i höst ha propaganda; meningen är att ta ut ett lag ur de många lagen, några ungdomar som ha tid och råd för en sådan lång färd. Ordföranden får prata, demonstrera dräkterna och laget får dansa. Vi vilja inte förtjäna pengar mera än som täcker utgifterna, överskott får gå till vävning och spelemanskurser. Vi vilja inte "gå på förtjänst", vi vilja lära åt andra och glädja andra.

Rekonstruering av dräkter tar även sin tid. Varje socken vill ha åter sin dräkt och detta är även Ringens uppgift. Det är nog så vanskligt ibland. De olika socknarnas särprägel sitter kanske i spännen, ett säreget smitt eller en lustig detalj. Det är mer än lön för mödan då allt kommer till sin rätt. Och när ungt folk kommer till sin rätt är allt uppnått. Sedan hålla vi fest — i kyrkan — i bondstugan — i herrgårdsparken — på torget. Under en blågul fana och under vårt landskapsvapen: en örn med sträckta vingar och kronan över huvudets stolta resning.

Fryksdalspojken.

K U R S E N I V Ä S T B O - Å S

I samråd med Sv. Landsbygdens Ungdomsförbund hölls 14—17 augusti en instruktionskurs för folkdansledare å Västbo-Ås förbundsgård i Småland. Bestyrelsen för kursen utgjordes av redaktör Glans och ingenjör Frel'n från Nässjö samt styckjunkare A. Österberg, Jönköping, den sistnämnde även ledare.

Enligt ingångna rapporter bedrevs ett synnerligen in-

tensivt utbildningsarbete och Småland bör vara åtskilliga dugliga folkdansledare rikare efter kursen. Ledaren själv är mycket belåten och prisar sina elever för deras stora arbetslust och beskriver i nästan poetiska ordalag den vackra naturen nere i Västbo härad samt befolkningens vänlighet och intresse. Dessutom uttrycker ledaren sin tacksamhet till den duktige spelmannen,

E. Ljungqvist från Jönköping, vilken taktfullast och säkert, som en god spelman anstår, skötte sitt åtagande. Kursen hade även besök av R. Abrahamsson, förutvarande ledare för Halmstads danslag, som hjälpte vännen Österberg i hans ledarekall. Den sistnämnde är också belåten för de "vänliga knuffar här och där varmed hr Abrahamsson bidrog för att tillputsa Hallandskadrillen, vilken hr A. ju upptecknat och således var rätter man att meddela undervisning om . . ."

Efter kursens slut hölls en allmän fest, varvid utom kursdeltagarna även Jönköpings Folkdansgille framvisade folkdanser.

Det måste betecknas som ett gott grepp av kretsför-

Gruppbild av en del kursdeltagare.

bundet att anordna en kurs såsom denna direkt för landsbygdens ungdomar. Det var idel präktiga och för sin uppgift allvarligt intresserade deltagare som mött upp till kursen. Att det finnes verkligt intresse i dessa trakter framgår av följande passus från ledarens rapport: Inkvartering för dem som ej tillhörde socknen hade beretts i gårdar omkring övningsplatsen. Bespisningen skedde i förbundsgården, där mathållningen fö-

restods av fröken Agda Johansson, ovan nämnd bland deltagarna från Ås socken. Hon cyklade dagligen en mil fram och åter från och till hemmet, hade tillsyn över matlagning och servering samt hade dessutom tid att delta i *alla* danserna."

Å ovanstående foto synes en gruppbild från kursen. Längst till höger står ledaren hr Österberg. Det leende ansiktet i mitten tillhör "matmamman" fröken Johansson.

FOLKDALSLAGET SMÅLÄNNINGARNA, VIMMERBY

Under rubriken "Vimmerby får ett folkdanslag" förekom i nr 4 av Hembygden en blänkare, vari denna nyhet förkunnades för intresserade inom läsekretsen. Då laget nu meriterat sig och visat sig vara att räkna med för framtiden, torde några data ur dess unga historia vara på sin plats.

Efter en lekafton på Sveasalen i Vimmerby, där herr V. Thunell från Linköping ledde lekarna, och där saken kom på tal, började en del ungdomar i åldern 18—20 år intressera sig för bildande av ett danslag. Tanken var då ej ny, ty redan förut hade intresse funnits för saken även hos en del äldre vänner av folkdansen, men nu började den ta fast form. En indirekt anledning var, att just då jordbrukets dag höll på att organiseras i staden, och ett önskemål var, att få danslaget så tidigt aktionsdugligt, att det kunde utnyttjas för jordbruksdagarnas festligheter.

Sedan ett tillräckligt antal intresserade anmält sig, tillkallades ånyo herr Thunell och övningarna bedrevs snart på det intensivaste. Efter två besök av instruktören kunde laget reda sig på egen hand och vid midsommarhelgen framtråda med femton danser, utan att herr Thunell, som var närvarande, torde haft orsak att blygas över sina adepter. Därefter ha uppvisningar, alltid tacksamt mottagna av publiken, följt slag i slag, dels inom staden och dels vid större fester i omnejden. Givetvis var starten mödosam i mer än ett avseende. Dräktfrågan vållade en hel del bekymmer, och det var efter en livlig korrespondens med olika hemsöjdsföreningar som man till slut stannade inför den vackra Umarydsdräkten, som nu kläder samtliga aderton dansande samt de tre spelmännen.

Efter de uppvisningar, som ovan nämnts, och sedan i dagarna en tvådagars fest med uppvisning hållits i hemstaden, kan laget anses ha löst det ekonomiska problemet tillfredsställande och kan med lugn se framtiden till mötes.

Laget har även haft vissa

fördelar, som ej stå alla lag till buds. Dels att alla medlemmarna varit samlade inom staden, dels att övningslokal uppläts i realskolans gymnastiksal och dels att tillgång fanns på jämnåriga, särskilt intresserade och duktiga spelmän. I samband härmed må påpekas, att fiolen mer och mer kommer till heders hos den generation, som befinner sig i tjugooårsåldern, och att inom staden finnes ämnen till verkliga storspelmän. Allmänhetens intresse för folkdanserna är även påtagligt, och allt detta, utan att tala om det präktiga gry, som präglar hela laget torde förklara den framgång, det efter endast cirka fyra månaders tillvaro uppnått.

Folkdanslaget Smålänningarna i Vimmerby hade till förmån för sin kassa lördagen och söndagen den 9 och 10 augusti anordnat fest i den natursköna Gästgivarehagen. Utom vanliga festanordningar förekom på söndagen sång av Vimmerby manskör, vilken i två omgångar på ett synnerligen förtjänstfullt sätt utförde en del fosterländska- och Bellmans-nummer. Herr F. E. Norén gav en historik över folkdräkterna, folkdansens och folkmusikens uppkomst och utveckling och talade för hembygdsrörelsen, och danslaget hade uppvisning i två repriser. Musiken utfördes av en strängorkester på åtta man, vari danslagets egna spelmän gjorde en kraftig insats.

»Smålänningarna».

FRÅN STOCKHOLM

Söndagen den 24 augusti hade Stockholms distrikt av S. U. f. B. sitt sommarting å Kulturella Folkdansgillet Solsäter vid Tyresö. Av samtliga medlemmar hade endast ett 90-tal infunnit sig, vilka emellertid blevo hjärtligt mottagna av "Kultingarna", som på ett utmärkt sätt fungerade som värdar. Sedan alla vid framkomsten blivit undiägnade, fördrevs tiden med bad, roddturer och allehanda nöjen till kl. 1, då förhandlingarna började.

Sedan alla samlats i gillesalen öppnades sammanträdet av ordf. G. Karlsson, vilken hälsade samtliga välkomna.

S. Engkrantz, som valdes att leda förhandlingarna, uppläste redogörelsen för det gångna halvåret.

Bland de beslut som fattades märkas ordnandet av instruktionskurs i folkdanser samt en spelmanskurs.

Efter sammanträdet intogs gemensam middag, varefter alla samlades till en angenäm båtfärd på Långsjön.

Efter hemkomsten bjöds på kaffe, varefter den angenäma dagen slutade med dans.

Distriktsstyrelsen ber härmed till alla "Kultingar" få framföra ett tack för det utmärkta värdskapet.

Distr.-sekr.

FRÅN GÖTEBORG

Broder Granhammar!

Ibland flyger lusten på mig. — Jag måste studera vårt eget tidningsorgan, just så i aften. (Det är så intressant att mellan raderna läsa sig till ditt humör vid det eller det tillfället. Kommer mest till synes i dina så kallade ledande dagsspalter.) "Allmogemusiken och dess utövare", deras meriter och deras levnad, allt är ju av det slag som bör famna den förstående och rycka honom med, så med mig. — — — Tänker man vackert så vill man ju så gärna tro att deras insats i vårt arbete på intet sätt dikteras av egen vinningslystnad eller tillskansande av egna fördelar, utan av intresse, det rena och äkta intresset för en gammal vacker konst, ett medfött och under tidens lopp tillvunnet intresse för fäderneärvda traditioner, ty

allmogespelmanskunsten är ett arv som ej är allom beskärt. Heder åt alla dem som vilja vårda sitt arv — och föra det vidare. — — —

— men, — gång efter annan, i regeln alltid endast våra äldre och redan, över så gott som hela Sveriges rike, i tidningarna, icke minst vår egen, kända och omskrivna storheter som nämnes och avbildas. Visserligen finnes en regel som heter: "Gamla skall man ära, unga — — —" etc. Om detta är den egentliga orsaken till att de olika ortsskribenterna bara letar efter "Gamlingar" och tala om dessa vet jag inte. Vilket det nu än må vara torde vi härigenom begå en viss orättvisa, för att nu inte säga ett grovt fel. "Vad göres egentligen för att frammana och stegra intresset hos våra unga och kanske ej så värst modiga allmogespelmän?" Varför söker man alltid vid spelmanstävlingar och spelmansstämmor att hålla ungdomen borta? Tror man då att "Gamlingarna" skola leva i alla tider och uppehålla traditionerna? Enligt mitt förmenande har man under de senaste åren vid de tävlingar och stämmor som hållits helt enkelt sökt att hålla alla yngre förmågor borta utan att minsta hänsyn tagits till kunnigheten. Däremot har man, exempelvis i Göteborg under kongressen, inte dragit sig för att inför en kritisk och i många fall mindre omdömesgill publik låta gamla s. k. åldersmän uppträda utan att minsta hänsyn tagits till vad som av dessa kunnat presteras. Enligt mitt förmenande lärer ett sådant förfarande ej alltid vår rörelse till godo, mycket mindre när det gäller att göra allmogemusiken populär och omtyckt av den stora massan.

För inte så länge sedan framställdes till mig en fråga: "är det enbart äldre personer som äro intresserade för denna allmogemusik, eller vad kan orsaken vara att man aldrig får höra någon yngre spelman uppträda när Ni anordnar dessa spelmansaftnar?" Jag blev svaret skyldig. De yngre skymta fortfarande med sin frånvaro. Vad är då att göra häråt? Jo, Ni arrangerar som svara för anskaffande av dessa allmogespelmän till edra uppvisningar och stämmor — det gäller här i första hand distrikts- och föreningsstyrelser — det är Ni och

hos Eder som nyckeln finnes. Monopolisera ej allmogemusiken åt enbart våra storspelmän. Sök i stället att jämsides med dessa skjuta fram intresserade yngre gehörsspelare, låt dem gärna få en undantagsställning vid sidan av solarna, det gör ingenting. Huvudsaken är att spelmanshumöret och intresset väckes till liv och med åren kommer den fulländade allmogespelmannen. Vår rörelse har sin förnämsta styrka i ungdomen. Det är ungdomen som en gång skall taga vid där de gamla sluta, det är ungdomen som utgör förbindelsen mellan nutid och framtid. — — — Som nu är torde den reflekterande giva mig rätt i det påståendet: "De gamla storspelmännen favoriseras till stor del på bekostnad av de yngre."

Men icke nog med vad som ovan anförts. Ett än farligare omen har under senaste tiden mer och mer kommit till synes och gjort sig gällande på folkmusikernas område. Vi leva i en tid som helt går i penningens tecken och härmed hava vi kommit in på det professionella ämnet. Mig synes som om penningen numera för dessa allmogemusikanter går före allting annat. Som medarrangör i såväl föregående års kongress som ett flertal andra av mera lokal omfattning har jag fått den uppfattningen som jag härmed låter komma till denna tidnings läsares kännedom. Inte vill jag med detta låta påskina att samtliga våra svenska allmogemusiker söka att ockra på sin konst, ej heller att deras insats skulle göras gratis eller enbart mot natura omkostnader. Jag vänder mig enbart emot de synnerligen stort tilltagna gageanspråk som mången gång begäras för en halvtimmes uppträdande. Kommer den ekonomiska värdesättningen av allmogespelmännens insats i vår rörelse att i fortsättningen stegras som under senaste tiden, då stå vi snart maktlösa och våra nu så omtyckta spelmansstämmor och allmogefester få reda sig utan de stora riksspelmännen. Det är inte bara spelmännen som i detta fallet kunna klandras. Även bygdemålstolkarna göra sig härvidlag skyldiga till alltför mycket ockrande på sin konst. Det borde ligga i båda omnämnda kategoriers egna intressen att ej på

sådant sätt göra sig impopulära och omöjliga för medverkan vid våra fester och allmogeaftnar.

Frågan torde vara värd att ventileras och föras vidare. Säkert är det många som med mig äro ense i vad som anförts.

Göteborg den 30 aug. 1924.

Selmer Gustafsson,

sekr. i Göteborgs Folkdansförbund
av S. U. f. B.

*

Tack broder Selmer!

I nästa nummer kommer säkert svar på detta, bland andra av under-tecknad. Jag skall vara snäll men saklig.

Redaktören.

MÄLLPAGILLET HEMBYGDSTÄMMA I FRÄNSTA

Mällpa Gilles hembygdstämman i Fränsta blev onekligen en mycket imponerande högtid. I strålende högsommarsol gick stämman av stapeln besökt av ett par tusen personer från skilda delar av Medelpad. Styresnämndens budkavle, avfattad av E. Granhammar, hade tydligen vunnit genklang ute i bygderna. Stämman ingick under de bästa auspicer och det i allo gedigna programmet ländar arrangörerna till all heder.

Härolder redo ut i bygden vid 9-tiden på morgonen och förkunnade att stämmodagen ingått, samtidigt klockringning från kyrkan gav en påminnelse om gudstjänst i fädernas kyrka.

Gudstjänsten blev synnerligen stämningsfull. Kyrkan var fullsatt och medelpadsdräkterna här och där i bänkraderna lyste upp förnämligt. Högmässan hölls av kyrkoherde Oscar Rydholm och hembygdskören under ledning av kantor Th. Lindström sjöng några hymner, bl. a. Hur ljust det är att komma i Herrens tempelgård . . .

Vid 2-tiden satte sig ett festtåg i rörelse från järnvägsstationen upp till festplatsen i Komsta. Först två beridna härolder, därefter musikkåren, ett hundratal ungdomar i medelpadsdräkter samt företrädare av fanborg och vidare festedeltagare i tusen-

tal. Stora människomassor kantade vägarna upp till festplatsen och hundratal fotografer voro i arbete.

Vid framkomsten gavs salut och efter ett musiknummer höll kyrkoherde Rydholm hälsningstalet. Tal:s anförande präglades av entusiasm för hembygden och med utgång från budkavlekallelsen att slå vakt om de kulturella värden i hembygden, som ännu stå att värna, poängterades behovet av enande samling i dessa strävanden. Tal. riktade sig särskilt till ungdomen. "Ni unga ha kommit hit för att ha roligt. Det må vara Eder väl bekommet. Måtte glädjen njutas med måtta och med kärlekens hänsyn. Ni skola ju taga hand om arvet, fortsätta fädernas gärning i hembygden. Tagen väl vara på allt som kan bevaras, men tagen Eder i akt för allt som kan försvaga kärleken till hembygden. Tal. avslutade sitt hälsningsanförande med att erinra om att de gamla vid tingen fingo en lösen: Kyrko Frid, tings Frid, vägf rid, kvinno Frid, hem Frid och låt mig tillägga — hjärte Frid!"

Sedan spelade Heffners musikkår, varefter hembygdskören sjöng några sånger.

Talarestolen bestogs därpå av börsdirektör Belfrage från Stockholm, som bekant ordf. i Sv. Ungdomsringen för bygdekultur.

Tal. framställde inledningsvis frågan: "Vad skall jag göra för att livet skall bli värt att leva?" och erinrade om ett minnesmärke i London över en av Englands främste. På detta står blott: tjäna, älska. De orden duga för oss allesamman, som allvarligt vill söka få något ut ur livet.

Tjäna! Det är icke något populärt ord f. n. — i stället ljuder det: vi skola härskas. Men kom ihåg att för att kunna härskas, måste man kunna tjäna. Det har icke uttalats någon större lögn här i världen än att arbetet skulle vara en förbannelse. Tvärtom. Arbetet är till välsignelse. Tal. berättade i detta sammanhang om en episod ur ett resebrev från Nizza av prins Wilhelm, där han talar om alla dess olyckliga människor, mondäna lättingar och dagdrivare. Där kan man tala om tråkigheten på landsbygden, men knappast på rena

rama landsbygden finnes någon tråkighet. En, som arbetar på sin åker, inte har han tråkigt. Nej, det var en olycka, då man sökte göra arbetet till ett politiskt slagord. Handens som hjärnans arbetare äro alla beroende av varandra. Skulle någon klassindelning komma i fråga så kan det endast bli arbetare å ena och lättingar å andra sidan.

Den uppföstran ungdomen mångstädes får är missriktad. Föräldrarna äro rädda om barnen och dessa bibringas den uppfattningen att arbetet är föraktligt — det dummaste av allt dumt. Nej, det gäller att skaffa respekt för och glädje åt arbetet. Detta är första förutsättningen att göra livet värt att leva.

Som talesman för Ungdomsringen för svensk bygdekultur, erinrade tal. om föreningens program och syftemål. Svårigheterna vid starten ha övervunnits och "ringen" har vunnit ständigt ny terräng. Det finns ingen möjlighet att samla svenskarna, profeterade en del gott folk. Svenskar-na äro tjurskallar, har Gustaf Wasa träffande yttrat. Tal. trodde emellertid det skulle gå, om blott man funne enande formeln och som lösenord rekommenderade tal. För sund svensk livsglädje.

Återvänd till de gamla hemmen! var nästa maning. Tal. gav därpå några drastiska exempel på huru hemkulturen förflackats. Endast en och annan detalj av den gamla förnåma hemkulturen finnes kvar.

Vi ha musik, folkdans, folkdräkter o. s. v. — men varför använda vi den icke? Ungdom och dans höra ihop. Det är verkligen synd om den människa som ej kunnat dansa och vara glad.

Lär ungdomen vad hembygd och hemliv är! Värda och älska hembygden! Detta var kontentan av föredragets senare del.

Tal. avtackades med hjärtliga applåder.

Sedan hembygdskören sjungit ägde uppvisning av folkdanser rum kring majstång under stort bifall från publiken.

Som inledning till nästa avdelning i programmet påpekade kantor Lindström den skatt vi äga i folkvisorna och unisont ständes så upp "Man-

dom mod och morske män", varefter överläraren A. Rydén från Gävle höll ett piggt föredrag om "Nöjeskultur och hembygdsvård". Tal. betonade särskilt vikten av att få fram företagareandan, kärleken för hembygden samt för far och mor.

Avslutningshögtiden ägde rum i ordenshuset. Mällpagillet, Sundsvalls, Stödes och Ånge folkdanslag framförde var för sig ett par danser. Riksspelmännen Gullik Falck och A. Sundin spelade sina gammellåtar och togo publiken med storm. Överlärare Rydén höll ett kort anförande om hemmet och dir. Belfrage avtackade deltagarna i hembygdsstämman. Det hela slöts med ett leve för Sverige och hembygden, varefter "Du gamla, du fria", unisont sjöngs.

Slutligen framförde kantor Lindström stämmodeltagarnas tack till dir. Belfrage och övriga medverkande.

PENSIONAT PÅ ÅLAND

Lantbrukaren Artur Lundberg i Rågetsböle, Finströms socken, mottager rikssvenska gäster till det facila priset av kr. 80:— pr månad. Pensionatet, som är beläget i en av Ålands vackraste trakter har plats för c:a 30 gäster. Med kännedom om ålänningarnas många goda karaktärs-egenskaper, bl. a. den att städse hålla allt omkring sig snyggt och prydligt, anse vi oss lugnt kunna rekommendera hr Lundbergs pensionat, trots det

vi icke själva besökt stället. Hr Lundberg (se adressen i annonsen) lämnar beredvilligt närmare upplysningar.

KAPTEN EDV. OS

Norges Ungdomslags högt värderade sekreterare, har gästst Jordbrukare-Ungdomens Förbund här i Sverige och samtidigt Sv. Ungdomsringen. I Stockholm höll Os ett föredrag på Skansen om gamla bröllopsseder, tal och visor, och ett föredrag på Södra Latin om Noregs Ungdomslag. Båda dessa föredrag voro ofantligt värdefulla och intressanta. Det gav mången ett ord att tänka på, och det syntes att stockholmskretsens medlemmar anammade varje ord, ty föredragen mottogos med livliga hyllningar till talaren.

RADIO

Det ser ut, som om tiden börjar hämma sig själv. De nya uppfinningarna ha åter lagt en ny seger till alla de andra, och de, som nu räkna ett par års ålder, ha redan blivit överflyglade och omoderna. Det går raskt och snart kan teater och biograf inrangeras bland gamla kulturhistoriska saker. Snart få vi en biograflokal på etnografiska museet, där man med ett småleende får skåda ömsom Ingemarsönerna och ömsom den avlagde Chaplin. Har nu uppfin-

ningen äntligen kommit därhän, att uteliv och biograffluga utbytt mot hemliv med radio?

Ja, vore det så väl, då har utvecklingen kommit i rätta gängor och då är steget taget till hemlivets och hemmens renässans. Pojkar, som förr hängde på bio och kondis, de sitta nu i stället hemma och skruva ihop sina radioapparater.

I enkla hem, där förut grammofo-
nen eller handklaveret varit de enda "tongivande" instrumenten, där få nu både de gamla och de unga höra vacker konsert, lärorika och bra föredrag och de, som önska höra ett Guds ord, kunna få avlyssna såväl förmiddagspredikningar som vespergudstjänster. Nyheter från när och fjärran komma ut innan tidningarna ens gått i press och allt får man höra inom hemmets väggar. Kan det gå så långt, att den gamla tidens trevnad i någon mån återvänder genom uppfinningarna, eller blir det åter en apparat, som ger bröd åt tusen, men tager det ifrån hundratusen? Så har det i regel varit med alla andra uppfinningar och det vore ju glädjande om det en gång komme en uppfinning som gav både trevnad och bröd.

När ljudvågorna i etern kunna vidarebefordra ljudet genom magneters och elektriska krafterns hjälp, då möter oss ett perspektiv av oanad vidd. Då skall man även med magnetens och elektricitetens hjälp kunna nå sådana resurser att krigen skall kunna

Budkavlen

utgiven av

**Brages Sektion för
Folklivs forskning
Helsingfors**

Fyra 24-32 sidiga nummer årligen. Pris per årgång: i Skandinavien 2:— Kr.

Prenumerera hos

**Föreningen Brage
Boulevarden 7,
Helsingfors**

Årgång I-II, 1922-1923, erhållas till samma pris.

Per tub 75 öre

MEDICO
Sandcrème
Gör tänderna friska
och bländande vita.

**MEDICO
GÖTEBORG.**

Generalagentur för Stockholm: Landberg & Wingardt.

Norra Kalmar Läns Hemslöjdsförening

Västerb.

Uttåller och försäljer:
Möbler, Textilier, Mattor,
Spetsar o. Smide

Sockendräfter tillverkas till
mycket billiga priser.

omöjliggöras. Tänk, om en vacker dag en uppfinning kommer, som på elektrisk väg spränger ammunitionsupplag och projektiler! Som sätter maskiner ur funktion, och stoppar tåg och båtar. Ett krig t. ex. mellan Ryssland och U. S. A. på elektrisk väg.

Vad jag skriver i kväli kan vara verklighet om ett år och gammalmodigt om två år. Så fort går uppfinningarna och vi leva i sagornas värld.

Låt det nu bara inte bli förbud på radion, innan vi sett dess utveckling! Skatt blir det säkert, stor skatt, och så småningom statsmonopol.

Krax.

TILL FÖRENINGSS- STYRELSENA

I egenskap av redaktör för vår tidning hemställer jag hövligast att föreningsstyrelserna bättre än hitintills agitera för tidningens spridning. Då en del tidningsemottagare ligga efter med betalningen för flera nummer anmodas samtliga dessa att innan den 24 okt. inbetala *alla* utestående fordringar.

De som önska komplettera 1923 års årgång av Hembygden kunna erhålla samtliga nummer utom nr 1. Priset på dessa i efterprenumeration är 20 öre pr ex.

Ännu finnes ett mindre lager av "Svenska Folkdanser" kvar. Böckerna kunna iortfarande erhållas för det gamla priset, såvitt man tillhör förbundet.

De som önska köpa av Ringens affischer torde med snaraste göra anmälan härom då efterfrågan är stor och vi i tid måste bestämma nybeställningens storlek.

Den stora Tranås-festen nästa år torde med säkerhet komma att hållas i slutet på juli. Dagarna äro ej fastställda men bliva troligen 26—29 juli. Tranåsfestligheterna torde bliva det bästa som Ringen hitintills har organiserat.

Vadmal utbytes mot ull

Östgötadräfterna
Trebliga och Billiga.

Scandinavisk
Konstslöjd-Försäljning
Drottninggatan 77, Stockholm
Tel. 30243 Norr 743
Grundad 1896

Nationaldräfter
Hemslöjdsbänader
Bandarbeten
Träarbeten

Målade, snidade, och trävita.

Jönköpings Läns Hemslöjdsförening

Uttållning
och försäljning
av Möbler, Väpnader,
Byggedräfter
m. m.

Östra Storgatan 11
Tel. 974 Jönköping Tel. 974

Västmanlands Läns Hemslöjds- förening

Västerås

Möbeltyger
Slänningstyger
Gardiner
m. m.

Sockendräfter från Västman-
land samt material till desamma
Tel. Västerås 19 07

Malmöhus Läns Hemslöjdsförening

Malmö—Sälsingborg
Tel. 26 16, 72

§

Säradsdräfter från länet
utföras på beställning.

Även material
o. upplagningar lämnas
beredvilligt åt de som så önska

”Han gör ett gott intryck.....”

tänker den unga damen. Därför får den unge mannen företräde framför sin granne, vars yttre vanprydes av dålig hy.

Det personliga intrycket spelar en stor roll i det dagliga livet, i affärer, vid knytande av bekantskaper, vid strävandet att vinna en god anställning. En frisk hy med dess prägel av hälsa och kraft har lika stor betydelse när det gäller en man som för damerna. Alla vinna på att äga en sund hud och en oklanderlig hy.

Det yppersta medlet att vinna och bibehålla en frisk hy är att taga Elfströms SVAVEL-TJÄRTVÅL N:o 1 till sin daglige morgonkamrat. Den renar nämligen porerna fullständigt från damm och smuts samt underlättar därigenom hudens ostörda verksamhet. Finnar, pormaskar etc. tager den bort på ett enkelt och naturligt sätt därigenom att den underlättar porernas uppgift att bortföra avsöndringarna från kärl och vävnader. I dess lödder ingå bl. a. tjära och svavel — tvenne sedan urminnes tider välkända hälsobringande hudmedel — och därigenom tillför den huden just de ämnen, vilka oskadliggöra allt, som kan genom retning vålla sjuklighet av olika slag i huden.

Rena porer —
hudens hälsa.

Man må icke förbise att Elfströms SVAVEL-TJÄRTVÅL N:o 1 har inga nackdelar gemensamma med de gamla, svarta och obehagliga tjärtvålarna. Den är framställd enligt en speciell tillverkningsmetod och därigenom en produkt, som erbjuder lika stort behag i användningen som vilken annan toalett-vål som helst.

Säljes överallt à 1 kr.

ELFSTRÖMS TEKNISKA FABRIK,
GEFLE